УДК 378.016:616.31 DOI https://doi.org/10.26661/2786-5622-2024-3-13

ВИКОРИСТАННЯ ІННОВАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В ПРОЦЕСІ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ МЕДИЧНОЇ ГАЛУЗІ

Халло О. Є.
кандидат медичних наук,
доцент кафедри гістології, цитології та ембріології
Івано-Франківський національний медичний університет
вул. Галицька, 2, Івано-Франківськ, Україна
orcid.org/0000-0003-3383-8486
luska.if@gmail.com

Ключові слова: *інновація, педагогічна інновація, технологія, інноваційні технології, фахівців медичної сфери.*

У статті розкривається проблема сучасних освітніх технологій у вищій освіті. Окреслено важливість використання інноваційних технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців медичної галузі, їх перевагу над традиційними методами навчання. Зазначено, що педагогічні інновації реалізуються в контексті загального інноваційного процесу та державної політики щодо впровадження нововведення в освітній процес України. Аналізуються базові поняття «інновація», «педагогічна інновація», «інноваційні технології». Розглянуто, що педагогічна інновація є процесом розвитку, виникнення й широкого впровадження в освітню галузь педагогічних нововведень. Акцентовано увагу на тому, що використання освітніх технологій на сучасному етапі в навчальному процесі значно впливає на якість підготовки кваліфікованих фахівців, зокрема майбутніх медичних працівників.

Зазначено, що інноваційні технології – це сукупність форм, методів і засобів навчання, спрямованих на вирішення певних навчально-виховних завдань. Досліджено використання в навчальному процесі ділової і рольової ігор, які допомагають формувати у студентів комунікативні здібності, самостійність мислення. Проаналізовано ігрові технології, які посідають одне з провідних місць у підготовці фахівців медичної галузі. Розглянуто використання таких інноваційних методик, як навчальна дискусія та Case-study. Виділено кейс-технологію, яка вдало комбінує навчальну, аналітичну та виховну діяльність, що підвищує ефективність засвоєння матеріалу й актуалізує певний комплекс знань, необхідний для засвоєння під час занять. Кейс-технологія пропонує студентам реальну ситуацію, сприяє осмисленню конкретного завдання. Доведено, що використання інноваційних технологій у навчанні майбутніх фахівців медичної галузі впливає на якість їх підготовки та сприяє розвитку особистісних якостей.

USE OF INNOVATIVE TECHNOLOGIES IN THE PROCESS OF TRAINING FUTURE SPECIALISTS IN THE MEDICAL INDUSTRY

Khallo O. E.
Doctor of Medicine,
Associate Professor at the Department of Histology, Cytology and Embryology
Ivano-Frankivsk National Medical University
Halytska str., 2, Ivano-Frankivsk, Ukraine
orcid.org/0000-0003-3383-8486
luska.if@gmail.com

Key words: *innovation, pedagogical innovation, technology, innovative technologies, specialists in the medical field.*

The article reveals the problem of modern educational technologies in higher education. The importance of using innovative technologies in the process of training future specialists in the medical field, their superiority over traditional training methods, is outlined. It is noted that pedagogical innovations are implemented in the context of the general innovation process and state policy regarding the introduction of innovations into the educational process of Ukraine. The basic concepts of "innovation", "pedagogical innovation", "innovative technologies" are analyzed. It is considered that pedagogical innovation is a process of development, emergence and wide implementation of pedagogical innovations in the educational field. Attention is focused on the fact that the use of educational technologies at the current stage in the educational process significantly affects the quality of training of qualified specialists, in particular, future medical workers. It is noted that innovative technologies are a set of forms, methods and teaching tools aimed at solving certain educational tasks. The use of business and role-playing games in the educational process, which help to form students' communication skills and independent thinking, has been studied. Game technologies, which occupy one of the leading places in the training of specialists in the medical field, have been analyzed. The use of such innovative methods as educational discussion and case-study is considered. Case technology is highlighted, which successfully combines educational, analytical and educational activities, which increases the efficiency of learning the material and actualizes a certain set of knowledge necessary for learning during classes. Case technology offers students a real situation, helps to understand a specific task. It has been proven that the use of innovative technologies for training future specialists in the medical field affects the quality of their training and contributes to the development of personal qualities.

Постановка проблеми. Успішна адаптація до швидких змін і готовність створювати якісно новий соціальний простір, сприймати й реалізовувати інновації є пріоритетним завданням вищої освіти в підготовці майбутнього фахівця. Розвиток суспільства й постійні зміни в ньому викликають потребу в модернізації педагогічного процесу у вищій освіті. Для того щоб бути конкурентоспроможним фахівцем, крім загальних знань зі своєї спеціальності, студенти повинні володіти певним набором компетенцій, які сприятимуть його фаховій підготовці. Професійне становлення майбутнього фахівця медичної галузі є результативним процесом, який передбачає саморозвиток і розвиток особистості, скерований на формування важливих професійних якостей особистості.

У навчальному процесі підготовки фахівців медичної галузі не можна акцентувати увагу лише на традиційних формах і методах навчання, що призводить до пасивного сприйняття інформації та невміння самостійно здійснювати пошук інформації. Натомість інноваційні технологій навчання сприяють активній взаємодії між собою усіх учасників освітнього процесу.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблема використання інноваційних технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців висвітлювалася в дослідженнях таких вчених, як

В. Бондар, І. Дичківська, С. Падалка, О. Пєхота, Л. Коваль, О. Савченко, А. Щербакова, О. Шпак та ін.

Низка дослідників (В. Бондар, І. Зязюн, А. Нісімчук, Н. Ничкало, О. Падалка, О. Пєхота, І. Підласий, О. Пометун, М. Євтух, С. Сисоєва й інші) приділили достатню увагу проблемі використання інноваційних технологій у процесі навчання та професійної підготовки у вищих навчальних закладах різного рівня.

Теоретичні та практичні аспекти використання різноманітних педагогічних технологій у майбутніх фахівців медичної галузі висвітлили у своїх працях В. Батіг, А. Бамбуляк, Л. Лопушня, Л. Манюк, М. Остафійчук, Л. Пиріг, Т. Рудницька, М. Філоненко, Л. Чорнобрива та ін. Водночас вимагає більш глибшого висвітлення проблема використання інноваційних технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців медичної сфери.

Мета статті – розкрити зміст і важливість використання інноваційних технологій у підготовці майбутніх фахівців медичної галузі.

Виклад основного матеріалу. Інноваційний розвиток є важливим засобом підвищення якості освіти в сучасних умовах. На зміст підготовки майбутніх фахівців медичної галузі значною мірою впливають методи, засоби, форми й інноваційні технології навчання. Інноваційні технології сприяють розвитку творчості, аналізують навчальну інформацію, вчать формувати власну думку, аргументувати й дискутувати, доводити власні позиції.

Насамперед з'ясуємо поняття «інновація», «педагогічні інновації», «інноваційні технології». За словником поняття «інновація» трактується як новина, нововведення та можуть розглядатися і як результат, і як процес. При цьому результат розглядається як ціль управління інноваційним процесом, а сам процес – як об'єкт управління. Слід зазначити, що в педагогіці виокремлюється нова наукова галузь – освітня інноватика, яка підпорядковується власним законам перебігу та має свій об'єкт дослідження (інноваційна діяльність учасників цього процесу) і предмет (інновації).

Питанню впровадження педагогічних інновацій у галузі освіти присвячені праці українських науковців (Л. Даниленко, І. Дичківської, Г. Сиротенко, В. Паламарчук, І. Підласий та ін.). Походження і сутність інноваційних процесів у своїх працях аналізували В. Кремень, І. Підласий, І. Зязюн, О. Киричук, О. Савченко, В. Паламарчук, О. Козлова й інші. На їх думку, педагогічна інновація – це процес розвитку, виникнення та широкого впровадження в освітню галузь педагогічних нововведень. Як зауважує В. Химинець, «педагогічні інновації – це результат творчого пошуку оригінальних, нестандартних рішень різних педагогічних проблем». До інноваційних технологій автор відносить: проблемне навчання, індивідуальна робота студентів, факультативи за вибором, науковий експеримент під час вивчення нового матеріалу тощо [6].

Отже, педагогічна інновація – це процес виникнення, розвитку й широкого впровадження в освітню галузь педагогічних нововведень і новацій.

Інноваційні технології, за визначенням С. Вірсти, спрямовані на підвищення якості освіти, зацікавленості у навчанні. Вони дають змогу індивідуалізувати й диференціювати навчання, а також сприяють формуванню комунікативних умінь, активізації студентів, підвищують рівень навчальних досягнень [1, с. 53].

Отже, інноваційні технології – це сукупність форм, методів і засобів навчання, спрямованих на вирішення певних навчально-виховних завдань.

У словникових джерелах *технологія* трактується як: сукупність знань, відомостей про тягліть окремих операцій у процесі виробництва чогось; навчальний предмет, який викладає ці знання тощо [2].

На думку С. Сисоєвої та І. Соколової, педагогічні технології можна розглядати як організаційний початок, який активізує в дію і спрямовує в потрібне русло не лише творчі сили носіїв наукових знань і педагогічного досвіду, але й зміст освіти [4, с. 226].

Використання інноваційних технологій у підготовці майбутніх фахівців медичної галузі актуалізує ідеї впровадження нових методів викладання в закладах вищої освіти. Перелічимо лише деякі з них: навчальна дискусія, case-study, тренінги.

Навчальна дискусія як колективне обговорення залежить від теми, що вивчається, рівня її проблемності та глибини висловлених думок. Тобто під поняттям «дискусія» розуміється обмін думками в усіх їх формах. Новизна проблематики навчальної дискусії стосується лише групи студентів, які беруть участь у цій дискусії.

Case-study – метод активного проблемно-ситуаційного аналізу, що побудований на навчанні та сприяє розв'язанню певних задач-ситуацій. Його мета – навчити здобувачів освіти аналізувати інформацію: виявляти ключові проблеми, оцінювати їх, вибирати оптимальні шляхи їх розв'язання й формулювати програми дій. Використання цього методу сприяє реальній діяльності студента під час розробки конкретних проблемних ситуацій та в груповому обговоренні пропозицій, висловлених кожним членом групи.

Тренінги використовуються здебільшого для практичного опрацювання матеріалу, що вивчається. Моделюючи ситуативні завдання, студенти розвивають і закріплюють необхідні навички і

знання, змінюючи при цьому своє ставлення до вирішення цих завдань.

Вибираючи інноваційні технології у підготовці фахівців медичної галузі, зупинимося детальніше на *ігрових* технологіях. Ігрові технології посідають одне з провідних місць у навчальному процесі підготовки майбутніх фахівців медичної галузі.

Використання в навчальному процесі ділової і рольової ігор допомагають формувати в студентів такі якості, як комунікативні здібності, самостійність мислення. Вони вимагають залучення до комунікації всіх учасників гри та необхідності прийняти рішення після закінчення або під час гри. На завершення гри підводяться підсумки, де основна увага надається аналізу одержаних результатів, які є важливими для медичної практики.

Ігрова діяльність виконує ряд функцій: комунікативну (спілкування з пацієнтами); діагностичну (самопізнання себе через гру); функцію корекції (позитивні зміни в особистісних показниках); ігротерапевтичну (подолання труднощів, які виникають у процесі діяльності) тощо.

Поняття «ігрові педагогічні технології» охоплює широкий спектр методів, прийомів організації процесу у формі різноманітних педагогічних ігор.

У підготовці майбутніх фахівців медичної галузі виправданим є використання інтерактивних вправ. Так, інтерактивні вправи повинні передбачати: інструктаж (повідомляється мета та зміст); підготовку до реалізації вправи (розподіл ролей, технічну підготовку); виконання завдання (виконання вправ самостійно); презентацію результатів; аналіз власних результатів.

Серед інноваційних технологій, що використовуються у вивченні медичних дисциплін, важливе місце посідає кейс-технологія.

Низка науковців (І. Скрипник, С. Сорокіна, Т. Шевченко, І. Кудря, О. Шапошник) вважають, що кейс-технологія вдало комбінує аналітичну, навчальну й виховну діяльність, що підвищує ефективність засвоєння матеріалу, а також актуалізує певний комплекс знань, який потрібно засвоїти для її розв'язання [5].

Основа кейс-технології полягає в тому, що студентам пропонують реальну ситуацію, яка актуалізує певний комплекс знань, який потрібно засвоїти для осмислення конкретного завдання [3].

До навчальної дисципліни «Гістологія, цитологія та ембріологія» студентам були запропоновані кейси, які містили в мультимедіапрезентаціях текст фотографій, гістологічні зрізи, таблиці, що робить їх більш наочними для студентів. Мультимедійний супровід допомагає викладачу за допомогою відео- та аудіоматеріалів проводити лекцію. Такі лекції інтегрують у єдине інформаційно-навчальне середовище різні види інформації, об'єднуючи традиційні й інноваційні форми навчання. Основна їх перевага полягає в можливості подати студенту візуально необхідну інформацію та сприяти формуванню пізнавального інтересу до досліджуваної проблеми.

Студенти аналізували окремі ситуації (кейси), давали оцінку й вибирали найбільш оптимальний варіант із запропонованих. Натомість запропоновані кейси для самостійної роботи були більш інформативні та містили великий об'єм додаткової інформації.

Застосування кейс-технології в процесі вивчення навчальної дисципліни «Гістологія, цитологія та ембріологія» допомагає студентам краще розвивати та тренувати клінічне мислення, запам'ятовувати складні теми, лаконічно й чітко формулювати свої думки, сприяє зацікавленості в отриманні професійних знань. Науковий дискурс на практичних заняттях полегшує сприйняття інформації та породжує прагнення до поглиблення знань з дисципліни.

Висновки та перспективи подальших розвідок цього питання. Таким чином, підсумовуючи розгляд досліджень використання інноваційних технологій у процесі підготовки майбутніх фахівців медичної галузі, можна дійти висновку, що ці технології поряд із підвищенням якості опанування теоретичного матеріалу ще сприяють розвитку пізнавальних здібностей здобувачів, формуванню їх критичного мислення, комунікативності й активності.

Використання інноваційних технологій навчання майбутніх фахівців медичної галузі на сучасному етапі значно впливає на якість їх підготовки, сприяє розвитку особистісних якостей, збагаченню знань та умінь. Їх перевагами є можливість регулювання на різні методи, алгоритми навчання, гнучкість та індивідуалізація навчання.

Перспективу подальшого дослідження вбачаємо у вивченні зарубіжного досвіду впровадження інноваційних технологій у професійну підготовку майбутніх фахівців медичної галузі.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вірста С. Є. Інноваційне навчання: метод проектів. Нові технології навчання. Київ : Інститут інноваційних технологій і змісту освіти МОН України, 2007. № 50. С. 52–58.
2. Гончаренко С. Український педагогічний словник. Київ : Либідь, 1997. С. 376.

3. Корда М. М., Шульхай А. Х., Гудима А. А., Запорожан С. Й. Розвиток практично-орієнтованого та симуляційного навчання в Тернопільському державному медичному університеті імені І. Я. Горбачевського. *Медична освіта*. 2016. № 2. 54 с.
4. Сисоєва С. О., Соколова І. В. Проблеми неперервної професійної освіти: тезаурус наукового дослідження. Київ : Видавничий дім «ЕКМО», 2010. 362 с.
5. Скрипник І. М., Сорокіна С. І., Шевченко Т. І., Кудря І. П., Шапошник О. А. Кейс-метод як приклад інтерактивного навчання студентів медиків клінічним дисциплінам. Вища освіта України. *Тематичний випуск «Міжнародні Челпанівські психолого-педагогічні читання».* 2012. Вип. 1 (3). 372 с.
6. Химинець В. В. Інновації в сучасній школі. Ужгород, 2004. 168 с.

REFERENCES

1. Virsta, S.Ie. (2007). Innovatsiine navchannia: metod proektiv. Novi tekhnolohii navchannia [Innovative learning: project method. New learning technologies]. Kyiv: Instytut innovatsiinykh tekhnolohii i zmistu osvity MON Ukrainy. № 50. P. 52–58.
2. Honcharenko, S. (1997). Ukrainskyi pedahohichnyi slovnyk [Ukrainian pedagogical dictionary]. Kyiv: Lybid. 376 p.
3. 3. Korda, M.M., Shulkhai, A.Kh., Hudyma, A.A., Zaporozhan, S.I. (2016), Rozvytok praktychno-oriientovanoho ta symuliatsiinoho navchannia v Ternopilskomu derzhavnomu medychnomu universyteti imeni I.Ia. Horbachevskoho [Development of practice-oriented and simulation training at I. Horbachevsky Ternopil state medical university]. *Medychna osvita*. № 2. 54 p.
4. Sysoieva, S.O., Sokolova, I.V. (2010). Problemy neperervnoi profesiinoi osvity: tezaurus naukovoho doslidzhennia [Problems of continuing professional education: thesaurus of scientific research]. Kyiv: EKMO. 362 p.
5. Skrypnyk, I.M., Sorokina, S.I., Shevchenko, T.I., Kudria, I.P., Shaposhnyk, O.A. (2012). Keis-metod yak pryklad interaktyvnoho navchannia studentiv medykiv klinichnym dystsyplinam [Case method as an example of interactive teaching of medical students in clinical disciplines]. Vyshcha osvita Ukrainy. *Tematychnyi vypusk "Mizhnarodni Chelpanivski psykholoho-pedahohichni chytannia"*. Issue 1 (3). 372 p.
6. Khymynets, V.V. (2004). Innovatsii v suchasnii shkoli [Innovations in the modern school]. Uzhhorod. 168 p.